

سورة الاحقاف

Sahibi
Türkiye Diyanet Vakfı

Yönetim

İSAM, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi

İcadiye Bağlarbaşı caddesi 40 Üsküdar 34662 İstanbul
Tel : (0 216) 474 08 50 Faks : (0 216) 474 08 74 Elektronik posta : isam@isam.org.tr

Basım, Dağıtım ve Pazarlama

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

OSTİM Örnek Sanayi Sitesi, 1. cadde, 358. sokak 11 Yenimahalle 06370 Ankara
Tel : (0 312) 354 91 31 Faks : (0 312) 354 91 32 Elektronik posta : tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

© Bütün yayın hakları
Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Yazı ve fotoğraflar
kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

ISBN 978-975-389-427-2 (Takım)
978-975-389-632-0 (39. cilt)

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

İSLÂM

ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 39

ŞERİF PAŞA - TANZANYA

İstanbul 2010

Başkan

Prof. Dr. M. Âkif AYDIN

Yönetim Kurulu

Prof. Dr. İbrahim Kâfi DÖNMEZ

Prof. Dr. İsmail E. ERÜNSAL

Doç. Dr. Ahmet ÖZEL

Başkan Yardımcısı

Doç. Dr. Ahmet ÖZEL

Genel Sekreter

Dr. M. Kâmil YAŞAROĞLU

İnceleme Kurulu

Prof. Dr. Bekir TOPALOĞLU (Başkan)
Doç. Dr. Ahmet ÖZEL (Başkan Yardımcısı)
Prof. Dr. Mustafa ÇAĞRICI
Doç. Dr. Cengiz KALLEK
Prof. Dr. Metin YURDAGÜR (Koordinatör)

Araştırmacılar Kurulu

Prof. Dr. İsmail E. ERÜNSAL
Prof. Dr. Hayreddin KARAMAN
Prof. Dr. Tahsin GÖRGÜN
Doç. Dr. Salime Leyla GÜRKAN
Doç. Dr. Mustafa SİNANOĞLU
Dr. Eyyüp Said KAYA

Araştırmacılar

Prof. Dr. Tahsin GÖRGÜN
Doç. Dr. Salime Leyla GÜRKAN
Doç. Dr. Seyfi KENAN
Doç. Dr. Şükrü ÖZEN
Doç. Dr. Mustafa SİNANOĞLU
Doç. Dr. Aydın TOPALOĞLU
Dr. Casim AVCI
Dr. Tuncay BAŞOĞLU
Dr. Ertuğrul BOYNUKALIN
Dr. Mehmet BOYNUKALIN
Dr. Semih CEYHAN
Dr. Vildan S. COŞKUN
Dr. Ali Hakan ÇAVUŞOĞLU
Dr. Eyyüp Said KAYA
Dr. Mehmet Suat MERTOĞLU
Dr. Halit ÖZKAN
Dr. Nuri TINAZ
Dr. Ömer TÜRKER

TEKNİK REDAKSİYON
Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU

Madde Tesbit ve İç Kontrol
Kasım KIRBIYIK

İmlâ
Dr. İsa KAYAALP

Teknik Kontrol
Prof. Dr. Hasan AKSOY
Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN

Bibliyografya
İsmail ÖZBİLGİN
Abdülkadir ŞENEL

YAYIN MÜDÜRLÜĞÜ
Ahmet YILMAZ (Müdür)

Sayfa Düzeni
Nedim GÜNEY

Resimleme
Enis KARAKAYA / M.A.
Ahmet AKMAN
Haluk KARGI / M.A.

Çizim
Oğuz KALLEK

İSAM Yayınları
M. Emin ALBAYRAK (Grafik)
Ender BOZTÜRK (Sayfa Düzeni)
Sema DOĞAN (Yayın Takip)

SİPARİŞ ve TAKİP MÜDÜRLÜĞÜ
Sabahattin YENİCE (Müdür)

Ş. Memduh GÜZELER
Levent AKÇALAR
Ahmet Ali TONYALI

Dizgi
Mustafa DURSUN
Süleyman ÖZEL
Yılmaz SAMANCI

Tashih
Hüseyin Hilmi KURTULMUŞ
İnayet BEBEK
Mehmet GÜNYÜZLÜ
Osman SEVİM
Nedret TOPÇU
Rabia AYDIN

BİLGİ İŞLEM
Ali ÇETİNGÖZ
Ali Rıza SET
Coşkun YILDIRIMTÜRK

BASIM, DAĞITIM ve PAZARLAMA

TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Ömer KARA (İşletme Müdürü)
Ömer HASİPEK (Malî ve İdarî İşler Müdürü)
Önder SANÇAK (Ticaret ve Pazarlama Müdürü)
Nurettin SİĞİNÇ (Yayınlar ve Tesisler Müdürü)
Mahmut SÜLEYMANOĞLU (Satınalma Müdürü)
Yalçın AKTAN (Matbaa Şefi)

KÜTÜPHANE ve
DOKÜMANTASYON MÜDÜRLÜĞÜ

Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL (Danışman)

Fatih ÇARDAKLI (Müdür)
Recep YILMAZ (Müdür Yardımcısı)
M. Birol ÜLKER (Müdür Yardımcısı)

Teknik Hizmetler
Ali Yücel YÜRÜK
Zeynep GÜNEŞ
Hüseyin KARAER
Salih SANDAL
Ali SAVRAN
Çetin TÜYLÜ
Mehmet YILMAZ

Okuyucu Hizmetleri
Abdurrahman M. HACIİSMAİLOĞLU
Suat ÇOBAN
Mehmet EĞİLMEZ
Eda YILMAZ

Satın Alma
Cemil Câhit CAN
Ekrem ARSLAN
Hasan DİRİARIN

Sürelî Yayınlar ve Mübâdele
Selahattin ÖZTÜRK
Ş. Bilal ÇAVUŞOĞLU
Abdurrahman KAYA
Fatma SABAH

Dokümantasyon
Cemal TOKSOY
Nuri TAŞKIN

Fotokopi
Şevki BAYKUŞ
Serkan KURU
S. Volkan KURU

Arşiv
Kenan YILDIZ

Cilt Atölyesi
Kasım KARŞIĞIL
Süleyman KAYA

MUHASEBE MÜDÜRLÜĞÜ
Atalay ALPTEKİ (Müdür)
Mehmet ŞEVİK
Metin ALTINOK
Bilal SALMAN
Köksal DAL

PERSONEL ve İDARİ İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ

Yakup KAHRAMAN (Müdür)
Halit ÖZÇELİK (Müdür Yardımcısı)
Emine ALTUN
İbrahim AKMANOĞLU
Bayram GÜNEŞ
Mustafa KALAYCI
Engin PARLAK
Rıdvan GÜNEL

İLİM KURULLARI ÜYELERİ

Prof.Dr. Hasan AKSOY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Ali Hakan ÇAVUŞOĞLU (Fıkıh)	Prof.Dr. Mustafa KARA (Tasavvuf)	Prof.Dr. İskender PALA (Türk Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. İlyas ÇELEBİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Enis KARAKAYA (M.A.) (İslâm Sanatları / Mimari)	Dr. Mehmet Ali SARI (Tefsir)
Prof.Dr. Ali AKYILDIZ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Y.Doç.Dr. Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU (İslâm Sanatları / Mimari)	Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN (Fıkıh)	Prof.Dr. Muhittin SERİN (İslâm Sanatları / Hat)
Nurettin ALBAYRAK (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. İbrahim Kâfi DÖNMEZ (Fıkıh)	Prof.Dr. Ahmet KAVAS (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Doç.Dr. Mustafa SİNANOĞLU (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Dr. Tayyar ALTIKULAÇ (Tefsir)	Prof.Dr. İsmail DURMUŞ (Arap Dili ve Edebiyatı)	Dr. Eyyüp Said KAYA (Fıkıh)	Abdülkadir ŞENEL (Hadis)
Doç.Dr. Muhammed ARUÇİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. Mehmet EFENDİOĞLU (Hadis)	Prof.Dr. Mahmut KAYA (İlimler Tarihi, İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Y.Doç.Dr. Sedat ŞENSOY (Arap Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. Fahrettin ATAR (Fıkıh)	Prof.Dr. Feridun EMECEN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. İsa KAYAALP (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Recep ŞENTÜRK (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)
Dr. Casim AVCI (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Sargon ERDEM (İslâm Sanatları / Mütferrik)	Doç.Dr. Seyfi KENAN (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Dr. Nuri TINAZ (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)
Prof.Dr. Bilal AYBAKAN (Fıkıh)	Prof.Dr. Mehmet ERKAL (Fıkıh)	Kasım KIRBIYIK (İlimler Tarihi)	Dr. Cengiz TOMAR (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. M. Âkif AYDIN (Fıkıh)	Y.Doç.Dr. Muhammed EROĞLU (Tefsir)	Prof.Dr. Ali KÖSE (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU (Türk Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. Halis AYHAN (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL (Türk Dili ve Edebiyatı)	Rıza KURTULUŞ (Fars Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. Aydın TOPALOĞLU (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)
Beşir AYVAZOĞLU (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Semavi EYİCE (İslâm Sanatları / Mimari)	Prof.Dr. Günay KUT (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Dr. Nihat AZAMAT (Tasavvuf)	Prof.Dr. Mustafa FAYDA (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. İlhan KUTLUER (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Metin TUNCEL (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)
Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU (Fıkıh)	Doç.Dr. İhsan FAZLIOĞLU (İlimler Tarihi)	Prof.Dr. Cevdet KÜÇÜK (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Y.Doç.Dr. Zülfikar TÜCCAR (Arap Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. Kemal BEYDİLLİ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Hilal GÖRGÜN (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Doç.Dr. Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Ömer TÜRKER (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)
Doç.Dr. Mustafa L. BİLGE (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Prof.Dr. Tahsin GÖRGÜN (Fıkıh, İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Dr. Mehmet Suat MERTOĞLU (Tefsir)	Y.Doç.Dr. İsmail TÜRKÖĞLU (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. A. Azmi BİLGİN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Şinasi GÜNDÜZ (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. M. Orhan OKAY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Abdullah UÇMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Doç.Dr. Abdülhamit BİRİŞİK (Tefsir)	Fuat GÜNEL (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. Reşat ÖNGÖREN (Tasavvuf)	Prof.Dr. Süleyman ULUDAĞ (Tasavvuf)
Prof.Dr. İdris BOSTAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Doç.Dr. Salime Leyla GÜRKAN (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. Mustafa ÖZ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Prof.Dr. Mustafa UZUN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Dr. Ertuğrul BOYNUKALIN (Fıkıh)	Prof.Dr. Yusuf HALAÇOĞLU (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Doç.Dr. İlyas ÜZÜM (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Dr. Mehmet BOYNUKALIN (Fıkıh)	Prof.Dr. Ömer Faruk HARMAN (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. Abdülkadir ÖZCAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. M. Kâmil YAŞAROĞLU (Fıkıh)
Prof.Dr. Nebi BOZKURT (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. İbrahim HATİBOĞLU (Hadis)	Prof.Dr. Azmi ÖZCAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti, İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Yusuf Şevki YAVUZ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. Ş. Tufan BUZPINAR (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Ekmeleddin İHSANOĞLU (İlimler Tarihi)	Y.Doç.Dr. Nuri ÖZCAN (İslâm Sanatları / Mûsiki)	Prof.Dr. M. Saim YEPREM (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Dr. Semih CEYHAN (Tasavvuf)	Prof.Dr. Mehmet İPŞİRLİ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Tahsin ÖZCAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. İsmail YİĞİT (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Dr. Vildan S. COŞKUN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Âlim KAHRAMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. Ahmet ÖZEL (Fıkıh)	Prof.Dr. Metin YURDAGÜR (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. Mustafa ÇAÇIRICI (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Doç.Dr. Cengiz KALLEK (Fıkıh)	Doç.Dr. Şükrü ÖZEN (Fıkıh)	Prof.Dr. Ahmet YÜCEL (Hadis)
	Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR (Hadis)	Prof.Dr. M. Sait ÖZERVERLİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	